

BALAKAD MAINAIG TI INSEMINASYON

1. Agidulin ti record ti petsa ti panagmaya, inseminasion ken panagpasngay ti dinguen.
2. Saan a pamayaan iti animal no awan pay 60 nga aldaw manipud panaganakna.
3. Saan pay nga sumpitan ti nuang/baka iti uneg ti innem (6) nga oras a panagmayana.
4. Pakanen ken taraknen a nalaing dagiti dinguen a nuang/baka tapno napintas danto a pangganakan.
5. Masapul a mamantener ti kinasalun-at dagiti pangganakan a nuang nangruna no masakog dagitoy.
6. No napaliw ti panagmaya ti nuang ti bigat, nasken nga masumpitan iti maalem ti daya met laeng nga aldaw. Ket no maalem nga napaliw daytoy, nasken nga mainseminaran sakbay ti tengnga ti aldaw ti sumaruno nga aldaw. Naladawen ti pannakasumpit no naglabesen ti 10-12 nga oras nga napaliw nga nagmaya dagitoy.

Para ti dadduma pay nga impormasyon, bumisita wenno tumawag kadagiti sumaganad:

**Agri-Pinoy Livestock Program/
Regional Animal Disease Diagnostic Laboratory
(RADDL)**

Regional Government Center, Carig, Tuguegarao City
Tel. Nos. (078) 304-1022

Department of Agriculture
Regional Field Office NO. 02
Nursery Compound, San Gabriel,
Tuguegarao City, Cagayan
TeleFax Nos: (078) 844-1031/846-9131
Email Address: da_rfu2000@yahoo.com

Wenno makiuman kadagiti
Municipal Agriculturist ken Livestock Inspector
dita luglugaryo.

Sa **AGRI Pinoy** Asenso'y
Tuloy-tuloy

Produced by:

AGRI-PINOY LIVESTOCK DIVISION
Contact No: (078) 304-1022

AGRICULTURAL COMMUNICATION SECTION
Contact No.: (078) 304-0562
Email add: da_agcom@yahoo.com/

DEPARTMENT OF AGRICULTURE
Regional Field Office No. 02
Tuguegarao City, Cagayan

**Panagpatanur iti
de-kalidad nga
dinguen babaen ti
Artificial
Insemination**

ANIA TI ARTIFICIAL INSEMINATION (A.I)?

Ti Artificial Insemination (A.I.) wenna Artipisyal nga Inseminasyon iti Ilocano, ket isu ti pannakaisumpit ti semilya ti napili a bulog ti mabagbagi (Reproductive Treen) ti maysa a kabaian a nuang ken baka babaen iti instrumento.

ANIA DAGITI Pagsayaatan ti Artipisyal nga Inseminasyon?

1. Makapili ti napintas nga kalidad ti bulog nga usaren isu nga dadakkel met ti posibilidad nga napintas ti mapatanor nga annak dagitoy.
2. Mapaadu ti masemilyaan dagiti de-kalidad a bulog.
3. Maliklikan ti gastos ken risgo ti panangmantenar ti de-kalidad a bulog kadagiti aw-away.
4. Maliklikan ti pannakaiwaras dagiti makunkuna a “reproductive diseases” ken saksakit nga mabalina nga maala ti natural nga panagpaadu kas ti brucellosis, trichomoniasis at leptospirosis.
5. Maliklikan ti problema a panagdakep gapu ti panagduma ti kadakkel ti toro ken kabaian.

ANIA DAGITI PAGILASINAN ITI AGMAYA A NUANG/BAKA?

Ti panagmaya isu iti ababa a panawen a ti kabaian a nuang/baka ket kayatna ti madakepan. Ti gagangay a kaderrep ti agkalkal nga nuang/baka ket agpaut ti 24 nga oras. Ti daytoy a panawen, maregreg iti itlog manipud iti obario a mapan ti tubo (fallopian tube). Gapu iti daytoy, nakasaganan ti kabaian (a nuang / baka) nga umawat ti semilia.

Dagiti gagangay a pagilasinan ti panagmaya ket isu dagiti sumaganad:

1. Panagsakay ti kadduana nga ayup ken ti panagtalnana no masakayan. Daytoy ti kasiguraduan a pagilasinan ti panagmaya.
2. Panagemma-emmak ken saan a makaidna iti ayup.
3. Lumteg ken agbabasa ti mabagbagi daytoy.
4. Panagruar ti nalitnaw ken napigket a marabuteg a banag ti mabagbagi ti ayup ken maimilkat daytoy ti patong wenna ipus iti animal.
5. Masansan a saggabassit a panagisbu.

ANIA DAGITI WAGAS ITI ARTIPISIYAL nga Inseminasyon?

A. Inseminasyon base ti natural nga idadateng ti panagmaya. Iti daytoy a wagas, aramiden dagiti sumaganad:

1. Masapul a paliwen iti dinguen para kadagiti pagilasinan ti panagmayana. Aramiden daytoy ti bigat sakbay nga iruar ti kural ken no iyapon ti malem.
2. Pakaammoan a dagus dagiti teknisian ti Departamento ti Agrikultura no agmaya ti taraken a nuang.

3. Isagana ti lipit (breeding chute) ken iruam ti nuang ti daytoy bayat ti panaguray iti isasangpet ti teknisian.
4. Igawid ken pagtalnaen iti ayup bayat ti inseminasyon.
5. Paliwen no uliten iti dunguen iti agmaya 18 – 24 nga aldaw kalpasan ti inseminasyon. Agsubli ti teknisian ket ulitenna a sumpitan iti ayup no saan a nakaala daytoy.

B. Inseminasyon base iti napadaras a panagmaya (induced/synchronized heat)

Daytoy a wagas dakamatenna ti panagusar ti “prostaglandin hormone” a pangpadaras ti panagmaya dagiti pangganakan a nuang. Babaen met ti daytoy a hormone mabalina pay a paggigidan nga agmaya dagiti dinguen iti maysa a lugar.

Adda sistema a sursuroten daytoy a wagas ken pamuspusan tapno nadardaras iti pannakaited ti serbisio nga artipisyal nga inseminasyon iti ad-adu a manalon. Daytoy a sistema iramanna dagiti sumaganad nga addang:

1. Pannakaangay ti miting tapno maaramid ti sapaap a panagbakuna kadagiti napili a barangay tapno maimbentario dagiti pangganakan a nuang wenna baka.
2. Pannakaangay ti ragup a pannakaamiris dagiti pangganakan no masakog dagitoy babaen ti rectal palpation wenna pangkaut dagiti teknisian iti ubet dagiti dinguen.
3. Pannaka-inyeksion ti hormone dagiti pangganakan a saan a masakog.
4. Pannakasumpit dagiti agmaya a nuang 2-5 nga aldaw kalpasan ti pannakainyeksionda ti hormone.